

JUHISED IGAPÄEVASEKS LIIKUMISEKS NING VÕIMLEMISHARJUTUSED PARKINSONI TÕVEGA PATSIENDILE.

Allkirjeldatud liikumisjuhiste ning võimlemisharjutuste eesmärgiks on lihaste ja liigeste lõõgastamine ning lihasjõu säilitamine.

Juhised igapäevaseks liikumiseks

Kehaasend – Parkinsoni tõve üks sümptomeid on kehaasendi muutus: keha on ettepoole kaldu ja jalad nagu lohiseksid kehale järele. Selline kehaasend võib põhjustada kaela- ja seljavalusid ning tasakaaluhäireid.

Istudes

- ❖ Valige tool, millel tunnete end kindlalt.
- ❖ Pange väike padi selja taha.
- ❖ Istuge sirgelt.
- ❖ Ärge magage toolis, see põhjustab halva kehaasendi.

Seistes

- ❖ Hoidke õlad taga, vältides keha kaldumist ette ja külgedele.
- ❖ Püüdke jalad hoida puusadest ja põlvedest sirged.

Magades

- ❖ Ärge kasutage liiga kõrget peaalust.
- ❖ Kaela alla võib toetamiseks panna eraldi väikese padja või käteräti.
- ❖ Küljel magades pange põlvede vahele padi – see vähendab nimmevalu

Kõndimine – kõndimine on suurepärane liikumisharjutus. Parkinsoni tõbi muudab kõnnakut: sammud muutuvad lühemaks, tasakaal võib häiruda, vahel esineb tardumist ja kukkumisi.

- ❖ Pisut harkisjalu käies on tasakaal parem.
- ❖ Astuge pikem samm, toetades kõigepealt maha kand.
- ❖ Hoidke käsi vabalt külgedel; ärge pange neid taskusse või selja taha.
- ❖ Pöörake kaarega; ärge astuge risti teise jala ette.
- ❖ Püüdke teha pikk esimene samm. Kui tekivad lühikesed, lohisevad sammud, seisatage. Alustage uuesti pika sammuga, asetades kõigepealt maha kand.
- ❖ Kui tekivad tardumised, proovige lõdvestuda. Kujutlege ennast millestki üle astumas või marssige kohapeal.
- ❖ Kandke mugavaid jalanõusid; vältige lahtisi, kõrge kontsaga ja libeda tallaga kingi.
- ❖ Tasakaalu aitavad hoida mitmesugused kepid ja toed.

Toolilt tõusmine

- ❖ Istuge toolil ettepoole.
- ❖ Toetage käed käetugedele.
- ❖ Kummardage nii, et nägu on eespool põlvi.
- ❖ Toetage jalad vastu maad.

- ❖ Tõugake käetoest ja tõuske jalgadele.
- ❖ Hoovõtuks võite end mõne korra edasi-tagasi kõigutada.

Voodist välja minek

- ❖ Kõverdage põlved.
- ❖ Keerake end küljele, aidates käega kaasa (tooge käsi üle keha).
- ❖ Tõstke jalad voodist välja.
- ❖ Tõugake end käte abil istuma.
- ❖ Istuge voodi servale.

Voodisse minek

- ❖ Istuge voodi servale.
- ❖ Tõstke jalad voodisse (kergem, kui tõstate ühe jala korraga).
- ❖ Heitke pikali ja pange pea padjale.
- ❖ Nihutage jalad voodi keskele.

Võimlemisharjutused

Füüsilisel aktiivsusel on soodne toime depressioonile, stress väheneb ja üldine toonus tõuseb. Kellel on jaksu ja soovi, nendele nõuanded võimlemisharjutuste tegemiseks:

- ❖ Valige aeg, kui olete hästi puhanud ja liikuvus hea.
- ❖ Kandke mugavaid riideid ja jalatseid.
- ❖ Oma programmi võib jaotada ka mitmeks lühemaks osaks.
- ❖ Varuge piisavalt aega iga harjutuse tegemiseks, ärge kiirustage.
- ❖ Harjutuste tegemise ajal hingake rahulikult.
- ❖ Püüdke kõik teha ise, ükskõik kui kaua see aega võtab.
- ❖ Pärast võimlemist lõõgastuge ja puhake.
- ❖ Tehke võimlemisharjutusi iga päev.

Harjutused istudes

1. Sügav hingamine

Eesmärk: lõdvestumine ja diafragma kasutamine hingamisel.

- ❖ Asetage käed kõhule.
- ❖ Hingake aeglaselt läbi nina sisse, tunnetage diafragma liikumist.
- ❖ Hingake aeglaselt läbi suu välja (nagu küünalt puhudes).
- ❖ Korrake 10 korda.

3. Pea kallutamine

Eesmärk: parandada kaela liikuvust.

- ❖ Vaadake otse ette.
- ❖ Kallutage aeglaselt pead küljele, kõrv vastu õlga.
- ❖ Tunnetage kaelalihaste venitust.
- ❖ Korrake 10 korda.

2. Pea pööramine

Eesmärk: parandada kaela liikuvust.

- ❖ Pöörake pead aeglaselt paremale ja vasakule, vaadates üle õla.
- ❖ Tunnetage kaelalihaste venitust.
- ❖ Korrake 10 korda.

4. Lõua venitamine

Eesmärk: õige peahoiak.

- ❖ Venitage lõuga ette nii kaugele, kui võimalik.
- ❖ Tõmmake lõug tagasi nii palju, kui võimalik: hoidke samal ajal pead püsti.
- ❖ Korrake 10 korda.

5. Õlgade tõstmine**Eesmärk: kaela, õlgade ja rindkere liikuvuse parandamine.**

- ❖ Tõstke õlgu üles kuni kõrvadeni.
- ❖ Hoidke ja lugege viieni.
- ❖ Lõdvestuge.
- ❖ Korrake 10 korda.
- ❖ Kui kahe õlaga on raske, tehke harjutust ühe õlaga.

7. Kere pöörded**Eesmärk: kaela, õlgade ja kere liikuvuse parandamine.**

- ❖ Asetage käed õlgadele.
- ❖ Pöörake aeglaselt kere külgedele.
- ❖ Tunnetage küljelihaste venitust.
- ❖ Korrake 10 korda.

9. Harjutus keppiga**Eesmärk: õlgade liikuvuse parandamine**

- ❖ Hoidke kätega keppist.
- ❖ Tõstke kepp ette pea kohale.
- ❖ Viige kepp taha nii palju, kui võimalik.
- ❖ Pange kepp tagasi sülle.
- ❖ Korrake 10 korda.

11. Randmeringid**Eesmärk: parandada randmete liikuvust.**

- ❖ Sirutage käed välja.
- ❖ Liigutage randmeid aeglaselt, ringikujuliselt päripäeva ja vastupäeva.
- ❖ Kui on raske, võib toetada teise käega küünarnukki.
- ❖ Korrake 10 korda.

13. Jalatõsted**Eesmärk: põlvede liikuvuse parandamine.**

- ❖ Tõstke põlvest sirge jalg ette.
- ❖ Hoides jalga, lugege viieni.
- ❖ Lõdvestuge.
- ❖ Korrake 10 korda.

6. Õlgade venitus**Eesmärk: kaela, õlgade ja rindkere hoiaku parandamine**

- ❖ Asetage käed puusadele.
- ❖ Venitage küünarnukid taha.
- ❖ Tunnetage lihaste venitust, lugege viieni.
- ❖ Lõdvestuge.
- ❖ Korrake 10 korda.

8. Ettepainutused**Eesmärk: kehahoiaku ja kere liikuvuse parandamine.**

- ❖ Viige õlad ette ja kummarduge kergelt.
- ❖ Sirutage selg sirgeks, tooge õlad taha ja lükake rind ette.
- ❖ Korrake 10 korda.

10. Käte sirutused**Eesmärk: õlgade liikuvuse parandamine.**

- ❖ Hoidke käed otse ees.
- ❖ Sirutage sirged käed kõrvale.
- ❖ Viige käed algseisu.
- ❖ Korrake 10 korda.

12. Sõrmede harjutused**Eesmärk: sõrmede liikuvuse parandamine.**

- ❖ Painutage järjekorras kõiki sõrmi vastu põialt.
- ❖ Alustage aeglaselt, siis suurendage kiirust.
- ❖ Korrake 10 korda.

14. Põlve venitused**Eesmärk: parandada põlvede liikuvust ja tagada seismisel sirged jalad.**

- ❖ Tõstke sirge jalg väikesele pingile.
- ❖ Painutage põid üles.
- ❖ Teine jalg toetage tallaga vastu põrandat.
- ❖ Painutage nägu vastu sirget põlve.
- ❖ Hoidke lugedes kahekümneni.
- ❖ Lõdvestuge.

15. Tuharate pingutamine

Eesmärk: istmikulihasete tugevdamine.

- ✦ Suruge tuharalihased kokku.
- ✦ Hoidke lugedes viieni.
- ✦ Lõdvestuge.
- ✦ Korrake 10 korda.

Harjutused selili

17. Põlvede painutused rinnale

Eesmärk: selja ja puusade liikuvuse parandamine

- ✦ Tõstke põlvest kõverdatud jalg üles, painutage põlv vastu rinda.
- ✦ Korrake 10 korda.

19. Puusade rullimine

Eesmärk: puusade ja selja liikuvuse parandamine.

- ✦ Kõverdage põlved, toetage jalad tallaga vastu põrandat.
- ✦ Kallutage põlved küljele vastu põrandat.
- ✦ Korrake 10 korda kummalegi poole.

21. Künartoeng

Eesmärk: lihaste venitamine ja selja painduvuse parandamine.

- ✦ Lamage kõhuli 3-5 minutit.
- ✦ Tõuske küünarnukkidele, vaadake otse ette.
- ✦ Hoidke seda asendit 3-5 minutit.
- ✦ Lõdvestuge.

Harjutused püsti

22. Pääkadele tõusmine.

Eesmärk: põialihaste tugevdamine.

- ✦ Toetuge tooli seljatoele.
- ✦ Tõuske pääkadele.
- ✦ Laskuge aeglaselt tagasi.
- ✦ Korrake 10 korda.

- ✦ Korrake 10 korda kummagi jalaga

16. Pöiaringid

Eesmärk: hüppeliigese liikuvuse parandamine.

- ✦ Tõstke jalg pisut üles.
- ✦ Tehke aeglaselt pöiaringe päripäeva ja vastupäeva.
- ✦ Korrake 10 korda kummagi jalaga.

18. Sild

Eesmärk: vaagnapõhja lihaste tugevdamine.

- ✦ Kõverdage põlved, toetage jalad tallaga vastu põrandat.
- ✦ Tõstke puusad nii kõrgele kui võimalik.
- ✦ Korrake 10 korda.

20. Jalatõsted

Eesmärk: puusa- ja jalalihaste tugevdamine.

- ✦ Tõstke sirget jalg 30° painutatud põiaga.
- ✦ Hoidke lugedes viieni.
- ✦ Laske aeglaselt alla tagasi.
- ✦ Korrake 10 korda kummagi jalaga.

23. Sääre venitused

Eesmärk: säärelihaste venitamine.

- ✦ Toetuge tooli seljatoele.
- ✦ Seiske üks jalg teise ees.
- ✦ Kõverdage eesmist jalg põlvest ette, hoides teist jalg sirgena, kand vastu maad.

- ✦ Tunnetage sääre venitust.
- ✦ Lugege kahekümneni.
- ✦ Lõdvestuge.
- ✦ Korrake 5 korda kummagi jalaga.

24. Seinä lükkamine

Eesmärk: venitada õlalalihaseid ja tagada õige kehahoiak

- ✦ Seiske näoga vastu nurka.
- ✦ Toetage käed kohakuti õlgadega kahele poole vastu seinä.
- ✦ Suruge ennast nurga sisse, tundes venitust õlgades ja seljas.
- ✦ Hoidke kannad vastu maad.
- ✦ Lükake ennast nurgast eemale.
- ✦ Korrake 10 korda.

Koostatud: Sisehaiguste kliinik, II sisehaiguste osakonna õde Valentina Olli, 2010

Ajakohastatud: Sisehaiguste kliinik, II SISE osakonna vanemõde Ele Männik, 2018